

atunci în dieceză s'a întreprins edificarea monumentalei biserici de pe piața Tököly. Piața Tököly era odinioară mlaștina Murășului vechiu și așa terenul neprielnic pentru edificări și cu toate că clădirea s'a ridicat pe piloți s'au ivit crăpături în ziduri și turnurile nu mai ofereau destulă garanță de rezistență. Pe lângă aceasta dela edificare încoaci nu s'a mai făcut nici o reparare și biserica avea aspectul unui mormânt spre destrămare.

S'a întâmplat apoi dela alegerea Prea Sfinției Sale Domnului nostru actual Episcop, când în fața sinodului electoral întrunit în biserică înalțându-și privirea către Dumnezeu să-i mulțumească pentru grația de care l-a învrednicit a zărit o crepătură mare deasupra ușei despre miază-zi. Aceasta a considerat-o Prea Sfințitul ca semn de a întări biserica și așa la 1903 a deschis colecta pentru restaurarea bisericii. Glasul arhierelui n'a resunat în pustie, dieceza vecinic darnică pentru scopuri bisericesti în scurtă vreme a semnat suma de 50.899 cor. 53 fleri. Și până când se va publica registrul complet al dăruitorilor dăm în loc separat numele contribuenților de peste 100 cor.

Restaurarea s'a început în primăvara anului 1906 și astăprimăvară erau deja ridicate cele mai frumoase turnuri din Arad și am putea zice dintre cele mai frumoase turnuri din țară; templu s'a făcut de cărămidă. Într'un turn Prea Sfințitul Episcop diecezan a așezat din avutul său un clopot în preț de 8000 coroane. A mai rămas de făcut zugrăvitul pentru care nu s'a ajuns din banii colectați până acum.

În restimpul restaurării s'a arangiat o capelă în seminarul diecezan și alta într'o școală din Pârneava. Acum însă cu toate că restaurarea nu e terminată, fiind lucrarea de construcție făcută, Prea Sfințitul a făcut bucuria credincioșilor de a sfințit pe sfințele sărbători catedrala, ca poporul să nu mai rămână resfirat.

Sâmbătă în pre-ajunul Nașterii Domnului s'au mutat sfințele odoare cu litia, dela seminar la catedrală și s'a ținut pniveghiarea prescrisă; iar Duminecă a săvârșit de Prea Sfințitul Episcop sfințirea bisericii, asistat de P. C. S. Augustin Hamzea arhimandrit, P. C. S. Roman Ciorogariu protosincol, George Popoviciu protopop asesor referent bisericesc, Vasile Beleş protopop, Vasile Olar referent consistorial, Traian Vătan paroh local, Gavriil Bodea preot capelan, Alexe Vesalon spiritual semiaarial, Dr. Iustin Suciu protodiacon și Cornel Lazar diacon. Cuvântul ocazional l-a rostit protosincolul Roman Ciorogariu. De față a fost popor mult. După sfințire P. S. a dat masă preoțimei, învățătorime și episcopilor din loc, cari au conlucrat la restaurarea bisericii.

Colecta însă se continuă, căci mult sunt încă de făcut ca și internul bisericii să corăspundă splendoarei unei catedrale dintr'o dieceză cum este

dieceza Aradului. Fie darupă cuvântul protosincolului Roman Ciorogariuostit în predica sa, că cine nu poate da suta sdea zece și cine nu poate zece să dea unul și ce nu poate da nici unul ban, să între cu îndrăeală în biserică și să-și dea sufletul Domnului nărire, ca să i dea și lui din prisosința darurilor sale și să-l înalte între cei ce pot aduce darursfintei biserici, căci a Domnului este argintul șaurul din care se zidesc bisericile; zice profetuAgen, și în schimb pentru aur și argint Domnuda pace sufletului spre ocrotire celuia ce zideșteiserică.

La colec

escrisă de Preasfințitul nostru Episcop pentru renovarea bisericii catedrale ort. rom. dinArad, au încurs

O ferte:

1. P. S. Sa Dl Episcop Ioan Papp, 5000 cor.
2. Consistorul eparhial ort. rom. d Arad, 5000 cor.
3. „Victoria“ institut de credit, 40 cor.
4. Familia Mocsonyi 2000 cor.
5. Fondul teotesc al diecezei : 000 cor.
6. Epitropia Sft. Mănăstiri Bodrog, : 000 cor.
7. Vasile Beleş protoprezviter, 125 cor.
8. Dr. Iosif Gall membru casei mag. 1000 cor.
9. Nicolae Oncu dir. de bancă, 500 cor.
10. DimitrieBonts f. not. pub. reg. 500 cor.
11. Roman R. Ciorogariu dir. Siminarial, 400 cor.
12. Sava Raicu secretar de bancă, 400 cor.
13. Dr. Ioan Nemet avocat 300 cor.
14. Dr. Sever Ispravnic avocat, 300 cor.
15. Dr. Argil Bogdan adv. 300 cor.
16. Dr. Liviu Tămășdan avocat, 300 cor.
17. George Florescu 300 cor.
18. Vas. Papp avocat și fam. 250 cor.
19. Iosif Gall jude, 200 cor.
20. Vasilie Goldiș, secretar cons. 200 cor.
21. Iosif Truța, adv. 200 cor.
22. Gerasim Serb și Maria 200 cor.
23. George Purcar, cassar cons. 200 cor.
24. Dr. Aurel Demian, medic 200 cor.
25. Traian Vătan, paroh 200 cor.
26. Dionisie Popovici, paroh 200 cor.
27. Iuliu Herbay, 200 cor.
28. „Lipovana“ inst. de credit și economie 200 cor.
29. Văd. și fiul Nicodem Jănoș 140 cor.
30. Dr. Ioan Suciu avocat 150 cor.
31. Dr. Ilie Precupas avocat 100 cor.
32. Dr. Iustin Suciu profesor 100 cor.
33. Silviu Herbay, maior 100 cor.
34. Paul Rozvan, inginer Arad 100 cor.
35. Iosif Moldovan, inv. 100 cor.
36. Nicolae Marcu Arad, 100 cor.
37. Petru Florescu Arad, 100 cor.
38. Constantin Don epitrop, Arad 100 cor.
39. Comuna bisericescă ort. rom. Nădlac 300 cor.
40. Nicolae Rocsin protoprezviter în Micherechiu, 200 cor.
41. Ioan Plavosin paroh, Mehala 200 cor.
42. Silviu Bichicean paroh, Neru 200 cor.
43. Paul Tempea paroh, Toracul mare 100 cor.
44. Familie Chicin preot, Nădlac 200 cor.
45. Dr. Aurel Grozda avocat, Buteni 100 cor.
46. Dr. Traian Putici protoprezviter, Timișoara 100 cor.
47. Gerasim Serb protoprezviter, Belint 100 cor.
48. Vasilie Mangra vic. eppesc, Oradea mare 100 cor.
49. Ioan Georgea protoprezviter, Buteni 100 cor.
50. Procop Givulescu protoprezviter, M. Radna 100 cor.
51. Iosif Groza protoprezviter, Hălmăgiu 100 cor.
52. Paul Suciu protoprezviter, B. Bomloș 100 cor.
53. Em. Ungurean adv. Timișoara 100 cor.
54. Mihail Nădlac 100 cor.
55. Iosif Moldovan paroh, Oradea 100 cor.
56. Victor Rusu paroh, Utvin 100 cor.
57. Iosif Ambrosie Ungurean paroh, Curtacheriu 100 cor.
58. Iosif Felneccan paroh, Sâmbăteni 100 cor.
59. Comuna bisericescă ort. rom. Măndruloș 100 cor.
60. Comuna biseri-

cească gr. or. rom. Pecica rom. 100 cor. 61. Comuna bisericească gr. or. rom. Șiria 100 cor. 62. Dimitrie Ardelean, not. și soția, Giula Vârșand 100 cor. 63. „Nădlăcana” inst. de cred. M. Nadlac 100 cor. 64. „Murășanul” inst. de cred. M. Radna 100 cor. 65. Total: 32196 coroane. Diver. e colecte și contribuiri dela preoții și dela credincioșii din dieceză 18703 coroane 53 fil. Pe lângă aceasta evlavioasa credincioasă Barbura Avramescu a dăruit un potir cu toate apartinențele și o cădelniță, toate de argint în valoare de 700 coroane. Suma: 60899 cororoane 53 fileri.

Predică.

(Anul nou).

Cere ce să-ți dau tie?
1. Regi III. 5.

Iubiți Creștini!

Cu bucurie v'am așteptat în ziua de azi la Șf. Biserică, ca în ziua întâie a anului nou, unde împreună să vărsăm o lacrămă de durere după acest an trecut, care pentru noi a fost puțină mângâiere; căci puțină bucurie te o am avut în el, durerile și necazurile cele multe le-a înecat.

Binecuvântați să fiți înaintea lui Dumnezeu și voi și pruncii voștri, că v'a dat gândul cel bun să veniți la s. Biserică, că aici-azi ca în ziua de anul nou să-i mulțămim lui Dumnezeu pentru toate lucrurile Lui, care prin fiul său, prin Domnul Hristos ne-a învățat să fim răbdători către Dumnezeu și în bine și în rău.

Drept ce cu începerea acestui an nou voi să nu desnădăjduiți în Dumnezeu, ci cu puteri nouă vă rugați poartă de grije de paserile ceriului, cari nici nu samănă, nici nu seceră, și totuși Dumnezeu le hrănește pe ele, de voi cu atât mai vărtos se va îngriji Dumnezeu, căci îi sunteți făptura Lui. Dumnezeu poartă grije de noi, numai credință să avem și să nădăjduim în lucrurile Lui.

Iar eu ca preotul vostru și ca slujitorul lui Dumnezeu, cu alte cuvinte v'ași întimpina șer voi în locașii lui Dumnezeu, decât cu cuvintele: *Cere ce să-ți dau tie?* Voi însă le auzul acestor cuvinte ale mele, oare nu căți sunteți, în atâtea feluri vă veți gândi a cere dela Dumnezeu, unul să fie om cinstit, altul să aibă putere, altul avere, altul ar cere pace și liniște precum și pânea de toate zilele în familia lui.

Eu ca păstor sufletească al vostru mă rog pentru înțelepciunea lui Solomon, ca vouă în totdeauna să vă pot da pildă și învățătură bună și două lucruri așa pot: *Sărăcie sau bogăție să nu-mi dai mie Doamne, ci mă nutrește cu mâncări de rând, ca săturându-mă, să nu mă lapăd de Tine, nici sărăcind, să nu Te fur.*

Și pe lângă astea eu în ziua de azi ași mai cere dela Dumnezeu asupra voastră ceva, care pentru voi toți să fie de un bine netăgăduit: pace ași cere și credință curată să aveți în inimile și sufletele voastre. Și până voi vorbi despre astea, vă rog să mă ascultați.

Întăia oară cerem dela Dumnezeu în acest an să ne dea pace în sufletele noastre, căci oare firea noastră nu o putem noi asemăna mai de multe ori cu marea, care deasupra se vede a fi liniștită, iar dinlăuntru e tulbure. Așa e și inima omului, căci fața omului de multe ori se vede blândă, iar cum că omul suferă din lăuntru i-o arată creștele și sbărciturile ce se ivesc pe fața lui.

Să luăm pe unul sau pe altul părinte a căreia inimă așa e de impetrită nu numai față de cei săraci și orfani, ci de părinte nici chiar pe ai săi fi nu-i împărtașește ca de părinte și binecuvântare, oare bine face unul ca acest tată, că pe când pe un prunc și-l prea îngurture pe lângă sine, pe atunci pe celalalt îl alungă dela casă? Așa că nu, căci o astfel de avere dinaintea pruncilor ajunge cam de rând în mână străină. Și ce gândiți, un astfel de părinte, care fiilor săi nu măsură cu o măsură, în urmă nu se căește de fapți lui? Așa că da! căci un astfel de părinte, sunt nopți întregi, de nu doarme nimica, ei își plâng smintele făcute, departe fiind de el pacea, până ce alți parinți cu cumpăt, dorm liniștiți și își au pacea cea dorită.

Sau să luăm pe alt om, pe care scumpetea îl face nefericit. Oare omul avar, sgărcit, care averea și-a câștigat-o pe căi nedrepte, când își ajunge țanta, se bucură de averea câștigată? Așa că nu, căci conștiința sufletului îl muștră dinlăuntru, că a făcut nedreptate și cu unul și cu altul sărac, și în urmă neputându-se stăpâni, moare fără a-și gusta roada ostenețelor sale.

Sau să luăm pe al treilea om, care varsă lacrimi și își plânge trecutul, că de averea ce i-a rămas dela părinți, nu a grijit. Și unul ca acesta ajuns la sărăcie, în ceasul slăbiciunii lui, oare nu își aduce aminte, cum el desfătându-se în binele lăsat de părinți, își făcea răs de cei săraci?

Lucru firesc, că unul ca acesta se plânge de ce a făcut, dar atunci e târziu, căci ce a trecut, nu mai vine napoi, și așa trece din lume și unul ca acesta om nemângăiat, muștrându-l conștiința sufletului.

Sau să luăm pe al patrulea om, care înainte de vreme îmbătrânește, luându-l gândurile pe dinainte, care puțină bucurie, ce soartea i-a dat, o mistue cu suferințele și năcazurile ce le are. Căci unul ca acesta, de tocmai ca dreptul Iov, bucură de precuții unui apoi Dumnezeu fericirea pământescă, dar nu pentru aceea ca încă în viață să nu-l întimpine și nefericirea. Odată se află despoiat de toate, pacea fiind înlocuită prin sfadă; unul ca acesta își pierde soția, pe rând își pierde pruncii, ajutorul bătrânețelor, iar pentru-ca nefericirea să fie deplină ca la dreptul Iov, soartea îi urzește acestui om, ca din avut să devină cel mai sărac; dar în toate acestea el nu-și pierde nădejdea în Dumnezeu, și așa unul ca acesta, deși se luptă în lăuntru său cu multe neajunsuri, de credința în Dumnezeu nu se lapădă, căreia dacă nu i-a dat să guste ca dreptului Iov bunătățile pământesti, îi va da după moarte să aibă parte de bunătățile cerești.

Iubiților! Vedeti, pacea, liniștea, răbdarea asta dinlăuntru la mulți lipsește. Măcar mai mare avere de la Dumnezeu nici nu puteam cere, decât ca să fim în delung răbdători spre toate și să avem liniștea sufletească.

Și fiindcă știu, că liniștea sufletească pentru om e mai mare bogăție, decât orice pace lumească, de aceea rog pe Dumnezeu în aceasta sfântă zi de an nou, ca vouă tuturor să vă dea pace și liniște sufletească în casele și familiile voastre.

Iar pe carea ni-a dat-o Hristos Dumnezeu va fi cu noi totdeauna, dacă noi vom fi curați în sufletele noastre, căci precum plugarul bun se nisuește a curăți neghina din grăul curat, și precum capul șarpelui trebuie să-l sdrobim întâiu, de voim să-l birum, așa e asta și cu omul, de voim să avem trup sănătos, trebuie întâiu să ne curățim sufletele noastre de păcate, căci de se incuibă în trupul omului păcatul, pe acela cu greu îl putem scoate.

Vedeți iubitorilor, Moise prorocul și toți profetii n'au putut să-l țină de lehova pe Israel cel căzut în păcate, căci după cum zice ap. Pavel în ep. către Romani c. III. 12: „*Toți s'au abătut, s'au făcut împreună netrebnici; nu este nimenea, care să facă binele, nici unul măcar*”; și Domnul Hristos omul dreptății, fiul lui Dumnezeu, care pentru noi a suferit și a murit, prin moartea Sa a omorât puterea diavolului și pe dreptii din iad i-a slobozit; iar poporul văzând minunile lui Hristos cu miile primeau botezul și se încreștinau.

Pentru asta în ziua de azi a anului nou cer dela Dumnezeu asupra voastră și a fiilor voștri, să vă dea vouă pace în casele voastre, putere în oasele voastre, noroc vouă și familiei voastre; iar pe lângă acestea să aveți credință curată în Dumnezeu, către legea și biserica voastră, căci numai acela are pacea sufletească și credința curată, care iubește pe Dumnezeu și biserica sa.

Vă rugați deci cu toții în ziua asta a anului nou, să vă dea vouă Dumnezeu pace sufletească, credință curată în inimile voastre și dragoste să aveți către Hristos Dumnezeu, cari și eu ca preot al vostru vi le doresc să vi le dea Dumnezeu, vouă și pruncilor voștri, ca astfel să vă iubiți țara în care locuiți, biserica, care vă adapă cu învățăturile sale creștinești, să fiți cu frică către Dumnezeu, și să vă iubiți unii pe alții. Așa să dea Dumnezeu!

Alexandru Vasădi,
paroh.

Din psihologia infantilă.

Cercetările de psihologie infantilă au o mare importanță din punctul de vedere al educației; căci și în cazul unei eventuale acceptări a determinizmului ca formulă de valoare reală, pozitivă asupra vieții, elementele supuse educației omenesti și menite a fi educate, nu pot fi ființe pe deplin determinate în psihicul lor, ci sunt elemente în dezvoltare, atât în ce privește unele porniri, ori predispoziții ancestrale, cât și adaptarea sau raportul lor față de condițiunile de viață.

S'a constatat, în seria cercetărilor din acest domeniu, între altele, faptul, că precisiunea judecății și logica copilului, în aproape toate cazurile sunt neexacte, sunt exagerate, ceea-ce este rezultatul funcțiunii fantaziei, prea puțin supuse critice ridige, care se formează numai la inteligențele ajunse la un grad oarecare de maturitate.

Elementul fantastic însă joacă cel mai mare rol, în viața copilărească, având o aplicare multilaterală și găsindu-se în aproape toate cazurile de analiză ori judecată a copiilor, va putea servi, dar, ca un element de căpetenie pentru cercetările de psihologie infantilă.

Dar dacă exagerarea fantastă caracterizează produsele gândirii copilului, vom găsi și cazuri, în cari la o vârstă relativ foarte mică, se va

manifestă o gândire bine încheată cu un caracter oarecum rezultat din lucrarea fantaziei productive, având note noi, și combinațiuni și originale și logice.

Iată un exemplu:

Copilul T. născut în Ianuarie 1902, (fire cam nervoasă; s'a dezvoltat încet) povestește în Decembrie 1906, după auzite de mai multe ori, aproape absolut exact o poveste, în modul următor:

„A fost odată un lup și un porc. Și a venit lupul la porc și a zis:

— Eu te mănânc!

— Lasă-mă până 'n primăvară.

Și a venit lupul în primăvară și a zis către porc:

— Eu te mănânc!

— Măncă-mă! a zis porcul, dar să mă apuci dela coadă.

Și l-a apucat lupul de coadă pe porc și porcul a început să strige și au venit toți porcii, și l-au mănecat pe lup.”

Iar după ce a enarat frumos povestea de mai sus, i-am dat copilului T. o carte de reclame pentru mașina de scris, să se joace cu ea.

El răsfoiește cartea, apoi oprindu-se cu ochii la o gravură, care reprezintă pe un bărbat scriind cu mașina, începe:

„A fost odată o manșină (mașină) și a venit la ea un lup.

Și lupul a băgat capul în manșină, să vadă ce-i.

Și manșina i-a tăiat capul și lupul atuncia a murit.”

Iată povestea făurită de copilul de 5 ani, neimplinită încă!

Între plăcerile sale este, să asculte, de numărare-ori, aceleași povești și să le spună și el. Știe fragmentar povestea lui Harap Alb, și râde cu haz, »când a pleznit pielea pe urs de pe el, și a văzut că-i tată-so.« Îi place poezia lui Coșbuc »A venit un lup în crâng...« îl roagă pe tatăl său, să i-o celească; știe însuși versuri, ca:

„Nici la moară n'am să duc

„Nici acasă nu-mi rămasă

„Numai cojile pe masă.

Ș. a.

Prin cele de mai sus am intenționat a arăta, că și un element dedicat de constituție la început, se poate desvolla bine sufletește și devine ingenios, dacă înclinările-i sunt favorizate, fără a se îngreună intelectualitatea lui cu sila, ci satisfăcându-se curiozitatea născândă, care este isvorul vieții intelectuale și elementul de solicitare a acțiunilor sufletelor copilărești, în prima fază de dezvoltare chiar a aceloră, când avem a face cu copii sănătoși.

Fixând aci un fenomen, nu am dat întreaga latitudinea reflexiunilor psihologice, ce s'ar putea face asupra lui; vom face-o însă aceasta în alt rând, punând fenomene de asemenea natură și în altă perspectivă, decât cea de față.

Și am mai scris aceste șire, pentru a provoca interesul părinților și în special al învățătorilor, asupra observațiilor psihologice la copii, prin ce își câștigă ca bază solidă cunoașterea sufletului și ca urmare vor înțelege direct și intuitiv, cum au și cum trebuie să procedeze în instrucțiune și educațiune conform firii, inclinărilor și capacității elevilor. — elemente de căpetenie, la împlinirea apostoliei dascălești, cerute de actuala treaptă a dezvoltării pedagogiei.

S. Secula.

Pentru gimnaziul din Brad.*)

I. P. S. Sa mitropolitul Ioan Mețianu a lansat următorul circular important în chestiunea îndreptării unei colecte generale pentru gimnaziul din Brad:

Arătându-ne reprezentanța gimnaziului nostru din Brad, că numărul elevilor dela acela din an în an sporește în mod îmbucurător, încât abia mai au loc, și că li lipsesc mijloacele pentru clădirea unui nou edificiu mai corâspunzător aștemptărilor: a cerut binecuvântarea și sprijinul nostru la întreprinderea unui nou edificiu gimnazial.

Convingându-ne și noi despre adevărul acelor arătări, dar și mai mult despre neapărata trebuință de a completa acel gimnaziu, acum numai cu 4 clase, la 8 clase: cu mare bucurie dăm binecuvântarea cerută la colecta intenționată de reprezentanța gimnaziului și având în vedere marea însemnătate a cauzei aflăm de bine a întreprinde și noi o asemenea colectă, mai ales pentru completarea acelu gimnaziu la 8 clase.

Pentru că, pe când celelalte confesiuni și naționalități din patrie, cu mai puține suflete, au gimnazii în toate orașele și centrele mai însemnate, precum se vede aceasta și la compatrioții noștri sași, în număr ceva peste 200 mii suflete, cari pe lângă unele școli reale, comerciale și altele, mai au și 5 gimnazii, cu câte 8 clase; pe atunci noi, în întreaga noastră mitropolie cu peste un milion și 700 mii suflete, avem numai un singur gimnaziu cu 8 clase, pe cel din Brașov, și un singur gimnaziu cu 4 clase, pe cel din Brad.

Pentru că este sub demnitatea noastră, ca noi, cari numărăm aproape 2 milioane de suflete, să ne creștem cea mai mare parte a tinerimii noastre, în gimnaziile altora pline cu tineri de ai lor, încât în unele abia mai e loc și pentru tinerii noștri, cari pe lângă acestea mai sunt obligați a mai plăti și taxă sau didactru mai mare.

Pentru că, în gimnaziile se pregătesc tinerii pentru celelalte învățături mai nalte, neapărat de lipsa fiecărui popor cu aspirațiuni de viitor bun, spre a deveni luminători și conducători demni ai lui. Și în fine, pentru că știut este, că toate popoarele mai înaintate numai prin învățatură au ajuns la vaza, bunăstarea și poziția

*) Ca un ehou al interesului obștei române și a simțământului necesității completării acelu gimnaziu, sunt a se socoti și serbările ce au dat atât elevii preparandiali din Sibii, cât și cei din Arad, pentru sporirea fondului gimnazial, pentru care s'a lansat acest circular.

de care se bucură, și până când nu vom jertfi și noi pentru luminarea noastră, precum fac acelea, nu ne putem aștepta nici la viitor mai bun, ci din contră la zile tot mai grele.

Din acestea și multe alte asemenea motive și conziderațiuni, dar mai ales pentru lipsa cea mare, ce o avem de a completa gimnaziul din Brad la 8 clase, ceea-ce se poate face numai cu ajutorul nostru al tuturor, venim a dispune și din parte-ne întreprinderea unei colecte și a pofti și ruga pe toți P. T. protoprezviteri, preoți, învățători, inteligenți și fruntași și pe toți poporenii noștri, iubitori de înaintarea neamului nostru, să sprijinească și această nizuință a noastră cu ofertele lor binevoitoare.

Mai înainte însă de a întreprinde colecta, preoții vor ceti acest apel al nostru în biserică, luminând poporul asupra însemnătății învățaturii și a culturii religioase morale și arătându-i la înțeles, că numai lumina minții și cultura religioasă morală înalță pe om la adevărata vrednicie și-l conduce la bine și fericire, apoi, cu date din istorie și din viață convingându-l cum au sărăcit și au decăzut, și în urmă cum s'au stâns popoarele cari ori n'au avut cine să le lumineze ori n'au ascultat de luminătorii lor; iar de altă parte cum s'au ridicat și au înaintat în vază, onoare, bunăstare și fericire popoarele, cari au avut și au ascultat sfatul luminătorilor lor, aducând și jertfele recerute pentru înființarea institutelor lor de învățământ. Toate acestea pentru a stârni în toți ai noștri zelul de jertfă pentru școalele noastre.

După aceea să îndemne pe toți a contribui, după putință, începând dela comunele bisericesti mai cu stare, până la singuraticii poporenii mai cu stare, cu cât vor binevoi spre a ne face posibilă complectarea gimnaziului din cestiune.

După astfel de luminare, mai adăugându-le și că bunul Dumnezeu ne-a binecuvântat și cu un an bine roditor: poftim și rugăm pe fiecare protoprezviter, preot, învățător și inteligent, să prêmeargă poporului cu exemplu bun, oferind mai întâi fiecare dintre dânsii suma cu care voeste a contribui, apoi îndemnând și pe alții la asemenea contribuiri.

Pe lângă acestea să mai îndemne și comunele bisericesti a contribui din partea lor cu ceea-ce vor putea. De asemenea poftim și rugăm pe toți preoții și învățătorii noștri, ca cunoscând dânsii mai bine pe poporenii cu stare mai bună, să umble inșiși pe la casele lor pentru colectare, precum și merită o cauză așa mare și însemnată.

Colecta să se înceapă în sărbătorile Nașterii Domnului, ale Anului nou și ale Botezului Domnului și să se continue și să se termine în timp de 2 luni. Ofertele mai mici să se plătească deodată la subscriere, iar cele mai mari și în decurs de — 3 ani în rate anuale.

Toate contribuiriile să se conscrie în coala de colectă alăturată și dimpreună cu acea coală să se trimită cassei Consistorului nostru arhidiecezan, în termenul de 2 luni pentru controlă, având a se publica și în jurnalul nostru „Telegraful Român“.

Dăruitorii de oferte mai însemnate și anume cu câte 200 cor. vor fi inseriși între fundatori, iar cei cu oferte mai mici între binefăcătorii și ajutătorii gimnaziului.

Dorind foarte, ca și eu să mă număr între sprijinitorii acelu gimnaziu și totodată să prêmierg și cu un exemplu la această colectă: cu mângăere ofer și din parte-mi, de atădată, modesta sumă de 2000 cor., rugând pe Dumnezeu să o primească ca și pe banul văduvei din sfânta Evanghelie.

Date prețioase.

Raportul general (XVIII) al comitetului central al „Reuniunii române de agricultură” din comitatul Sibiului, este o broșură, pe care am amintit-o deja la cronică bibliografică promițând a reveni asupra ei.

Și o facem aceasta, pentru a arăta cadrele preocupărilor numitei reuniuni, pentru a fi exemplu și totodată și îndreptar de informații. Iată dar ce ocupă menționata broșură, din activitatea de pe anul 1905:

Intruniri (și conferențe) agricole, Cultura animalelor de prăsilă (și premiarea lor), Cultura poamelor, Cultura nutrețurilor măestrițe, Tovărășiile agricole (și foloasele lor), Insoțirile „Raiffaisen” (și bunătatea lor pentru țărâna agricolă), Școala practică economică din Săliște, Industria de casă (lucrul femeesc și apreciere lui prin „Album”), Rapoarte, etc.

Din toată această publicațiune se întrevede, spiritul de jertfă, interesul neslăbit, și munca desinteresată a „Reuniunii” și membrilor săi, pentru nici un alt scop, decât ridicarea puterii țărâniei. Din toate se vede preocuparea ideală a unor oameni devotați unei cauze mari, cari și din piatră caută să facă pământ — dacă putem să ne folosim de această expresie figurativă.

Și nu sunt scăpate din vedere nici considerațiuni de ordine mai superioară, căci iată, între altele ce perspective ne face să înțelegem:

„Membrul Onorabil al Reuniunii noastre, dl Eugen Brote, — scrie broșura la pag. 21 — acum locuitor în Găiceana (România), care a condus Reuniunea dela înființare, preocupat și astăzi de bunul mers al afacerilor noastre, ne a atras atențiunea asupra decreșterii populațiunii noastre de pe valea Sibiului, terenul de activitate al Reuniunii. Dsa arătând în cifre decreșterile, crede a fi de datorința Reuniunii, să descopere cauzele adevărate ale decreșterii relative și să lucreze la înlăturarea lor. Fiind aceste cauze de regulă de natură economică, tot astfel vor trebui să fie și mijloacele pentru înlăturarea lor. De încheiere ne propune, ca prin instituirea unei anchete, comitetul Reuniunii să stabilească pentru fiecare grup de sate, unde populațiunea română nu sporește în mod mulțumitor, cauzele decreșterii relative și apoi să alcătuiască un program de lucru special, potrivit fiecărui grup, așa precum reiasă din constatările anchetei. Comitetul dvoastră, mulțumitor dlui Brote, va tracta după cuviință această afacere de mare importanță, îndată ce timpul și împrejurările vor permite.”

Altă chestie tot de ordine vitală pentru o parte din poporul nostru românesc (una din cele mai înaintate în prezent) este chestia oieritului, ciobăniei dela Carpații Ardealului, chestie așa de strânsă cu însăși originea neamului, trecutul istoric, și farmecul poeziei noastre populare, — iată în ce condiții a ajuns și ce griji și îngrijorări pricinuieste harnicei Reuniuni:

„Cauza reprezentațiunilor la ministrul din Budapesta și din București, cu privire la greutățile ce le întâmpină oierii noștri din margine, fie la trecerea, fie la reîntoarcerea din România, deoarece gravaminele de oi sunt de astfel de natură, că ar involucra modificarea dispozițiunilor veterinare, bazate în legile ambelor țări și deoarece compunerea de reprezentațiuni recere cunoștințe speciale și studii amănunțite, comitetul Reuniunii o releagă în competența comițiului agricol, ce se va înființa în comuna Poiana. Agentul comițiului la timpul său se va informa despre starea lucrului și culegând datele necesare, la cererea celor interesați, va esopera compunerea reprezentațiunilor prin un ex-

pert, iar comitetul central se angajază, ca prin comisiunea economică a comitatului să înainteze cu recomandare reprezentațiunile la locurile competente.

Cauza alcătuirii unei „Tovărășii a oierilor” cu sediul în Poiana și proiectul de statut, compus în anul trecut, se va transpune înființându-i comițiu agricol din cercul Mercurei, care cu considerarea principiului fundamental de organizare a sistemului acceptat de Reuniune, va face la dorința celor interesați demersurile pentru înființarea tovarășiei.”

Repetăm, de încheiere, că *Raportul XVIII* al „Reuniunii Române de agribultură” din Comitatul Sibiului îndeplinește o muncă rodnică, în care conducătorii, în frunte cu dl Victor Tordășianu, sunt conducători vrednici de recunoștință, pentru interesul pentru popor, desinteresarea de ori ce ar fi personal, de cari au dat și dau dovezi.

Cătră cetitori!

Cu numărul de față deschidem abonament nou la foaia »Biserica și Școala«.

Numărul 1 îl trimitem tuturor oficiilor parohiale din dieceza Aradului, numărul 2 și cei ce vor urmă se vor trimite numai acelor cari plătesc abonamentul pe cel puțin $\frac{1}{2}$ an ori se angajază în scris la abonament, obligându-se a plăti abonamentul ulterior.

Prețul abonamentului e: Pe un an 10 cor. pe jumătate an 5 cor. Pentru România și străinătate: Pe un an 14 fr. pe jumătate an 7 fr.

Epuzându-se toate exemplarele din calendarul nostru diecezan de pe anul 1907, de și-l tipărisem în 20,000 exemplare, cu tot respectul rugăm pe acei onorați domni cari au dela noi calendare în comisiune, să binevoiască a ne returna exemplarele pe cari nu le pot desface, ca să putem satisface comandelor ce ne sosesc.

Tipografia diecezană.

Aviz literar,

cătră onoratul cler român!

Căldura cu care a fost îmbrățișată modesta mea silință depusă în „Amvonul” tomul I mă îndeamnă a-mi lua din nou îndrăzneala a mă adresă cătră iubirii frați în Hristos — fără considerare la confesiune — rugându-i cu căldură a mă sprijini în noaua lucrare ce cu dor aștept a o depune în mâinile venerabilei preoții. — Și până când îmi va ajuta bunul Dumnezeu să scot la iveală cuvântările mele funebrele, am socotit a edita cu litere străbune „Popovedanii la îngropăciunea oamenilor morți” izvodite de învățatul preot Samuil Clain de Sad, tipărite întâiaoară la 1784 scrise pe înțelesul poporului”, cari multora ne va usura direcătoria — folosindu-ne cu mult succes de ele. Mult peste două luni vor eși de sub tipar și prețul lor va fi între 2 și 3 cor. Dela sprijinirea acestei opere depinde tipărirea cât mai curând a predicilor mele de sărbători și acelor funebrele. În speranță, că această

știre literară va fi pentru fiecare frate în Hristos un plăcut dar de sfintele sărbători, după care de mult oftăm și în urmăre voi avea și prenumerați dăstui, semnez
Curtici, cottul Arad 18 Decemvrie 1906.

cu toată dragostea frățească :

Ioan Nicorescu

par. ort. rom. fost prof. de rituale la
seminarul din Arad.

CRONICA.

Crăciunul în Arad. Spațioasă catedrală restaurată a fost ticsită de popor. Prea Sfințitul Episcop a ținut un instructiv cuvânt pastoral, care a mișcat inimile credincioșilor. După serviciul divin protosincelul Roman Ciorogariu a condus preoțimea, învățătorimea și credincioșii la Prea Sfinția Sa de i-au urat sărbători fericite. În prima zi a sfintelor sărbători a dat Prea Sfințitul masă în onoarea ofițerilor români din garnizoană în a doua zi inteligenței din loc. Ambele mese au fost splendid servite și au procurat participanților o zi de fericită împreună petrecere.

Advocat nou. Se aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațională în Chișineu (Kisjenő) comitatul Arad. Dr. *Iustin Petruțiu*.

Faptă creștinească. Credinciosul din Ginta-Rohanî *Teodor Crăciun a Vasalichi*, cu soția sa Măria au cumpărat pe seama sfintei biserici un rând de haine bisericești (odăjdii) cu prețul de 140 coroane. Este cu atât mai mare această dăruire, cu cât tot acest cinstit bătrân a fost cumpărat și alte odăjdii, ce acum sunt învechite. A mai cumpărat în anii trecuți un candelambriu, un liturgier și un epitrachir. A ridicat și îngrijește și azi crucea răstignirii Domnului.

Precum au dăruit ei aceste din avutul lor, — așa și Dumnezeu sfântul să le dăruiască lor: iertare de păcate, putere și tărie, și să le ajute ca și viața ce o vor mai petrece, să le fie izvor de fapte bune, pentru preamărirea lui Dumnezeu, pentru fericirea lor și spre exemplu altora. *Zah. Moșu.*

A apărut și se află de vânzare în tipografia noastră cu prețul de **50 fleri Rugăciunile școlarilor și cântări bisericești** pentru școlarele române alese și întocmite de *Nicolae Ștefu*, învățător, ediția IV, complectată, așa că se poate folosi și în loc de Octoich. Se extinde pe 9 coale de tipar format mic și cuprinde următoarele: Cântări la începerea școlii. Rugăciunile. Cele 10 porunci. Poruncile bisericești. Rânduiala vecerniei. Rânduiala utreniei. Polieleul. Priceasna. Rugăciunile mesei. Troparele sărbătorilor. Cele 8 glasuri cu rânduiala vecerniei și a utreniei. Sfetilnele și stihirile evangeliilor. Să extinde pe 132 pagini de tipar.

Cronică bibliografică.

Pierderi literare importante și de actualitate sunt două, cari pretind relevare și asupra cărora credeam că trebuie să reflectăm.

Deși recunoaștem importanța apariției mai multor publicațiuni periodice noi și concentrarea unor elemente bune la reviste devenite... anemice, trebuie să

constatăm și s'o spunem, că plecarea dlui *N. Iorga* e un desastru pentru „Sămănătorul“, dezastru ireparabil; căci orice face și scrie dl *N. Iorga*, e scris de dl *N. Iorga*, pentru toți Românii serioși și e apreciat.

Silințele de un an, îmbelșugat în producerea perlelor de literatură ale „Vieții literare“, s'au încheiat. Foarte de regretat! Și oare să incapă dnii *II. Chendi* și *Al. Hodoș* (Ion Gorun), împreună cu suita lor (*Minulescu*, etc.) în „Revista Noastră“ a dnei *Constanța Hodoș*?

Ce păcate! Ale cui oare?

Stie tot.

A Népmívelés Nrii 11 și 12 dublu, implinește un an. Din cuprinsul său amintim următoarele articole: *Kármán Mor*, Organizarea școlilor civile. *Veszely Ö.* Conducerea practicei didactice în școlile pedagogice. *Jablonszky Géza*, Educația artistică și mijloacele sale în clasele elementare. *Szabó Sándor*, Desinfectarea cărților vechi. *Dardocz Pál*, Reforma aprobării cărților de școală. *Sziklász Adolf*, Centralizarea după provincii a bibliotecilor organizate pentru tinerime. *Ember János*, Despre pedeapsa corporală. *Ozora Frigyes*, Tipurile elevilor mai puțin dotați. Diverse cronici despre educație și instrucție, din străinătate

Cultura Română IV. 1—2 (Nov. Dec. 1906) I. *Găvănescul*, Principiile educației moderne și funcțiunea seminariilor pedagogice universitare. *G. Aslan*, Metodă de învățământ în facultatea de litere. *Em. Teohari*, Dela congresul didactic. *M. Timuș*, Instrucția militară în școlile primare. *I. Petrovici*, Asupra valorii cunoștințelor omenești. *Polemice. Ecouri. Recenzii.*

Foaia Școlastică VIII. 21. La începutul anului al 9-lea. Demnitatea numelui învățătoresc. Rolul învățătorului afară de școală. Meseriile și comerțul la Românii dela Pind. În atențiunea mamelor române. Adunarea Reuniunii. Modul de extirpare avițiului furtului, minciunii, invidiei, beției.

Lupta (în loc de „Românul“) a apărut, organul partidului național român, în Budapesta.

Nr. 1 cuprinde un bogat material, din care amintim articolele de caracter literar: *Graiul pâinii* (poezie) de *O. Goga*; *Darul* (nuvelă) de *I. Agârbiceanu*; *Fluerul fermecat*, de *P. Stoica*; *Universitatea săsească*; *Limba română, ca factor cultural*, de *Dr. I. Vaida-Voevod*; *Dela frați la frați*, de *Olimpia Brașoveanu*; *Urme prețioase* (despre teatru) de *Z. Bărsanu*; *Literatură și artă* (o prețioasă caracterizare a cărții „Geschichte der rumänischen Literatur“ v. *Dr. Alexici*) și reproducerea unei foarte sugresive conferențe de deschidere a unui curs dela universitatea din Budapesta: „*Basmele române*“.

Dintre subscriitorii de articole, mai amintim prețioasele nume: *A. C. Cuza* (Iași) *N. Iorga*, *Ioan Slavici*, *Victor Bontescu*, *Dr. A. Vlad*, *Dr. I. Suci*, *V. C. Osvadă* ș. a. *S—a.*

Șezătoarea Săteanului VIII. 12. Sfârșitul lui 1906. *Jocuri... Bălciuri*, *C. At. Cameniță*. *Doină* (poezie). *F. Câmpianu*, „*Omul cu zile nu moare*“. *Pr. Aramă*. *Nepotrivire* (nuvelă). *Em. Părăianu*. Înfrâurirea temperaturii asupra corpului omnesc. *Cilimțuri din Ardeal*, *S. C. Măndrescu*. Sfaturi prețioase, ca să avem copii sănătoși, *Dr. Teodor*. *Recolta porumbului*. *Felurite stiri.*

Candelă, foaie bisericească. XXV. 12. *Geneza* (introducere și comentariu) *Dr. V. Tarmavschi*. *Istoria și liter. moralei creștine*, *Dr. Voitschi* — *Partea ruteană*. — *Prelegeri academice din Teologia morală ortodoxă* de *N. Cotlarciuc*. *Comunicări*, etc.

Revista Generală a Învățământului, II. 6. (Ian. 1907). Sp. Haret, Școala naționalistă. C. Ionescu, Militarismul și educația școlară. Șt. Kiritzescu, Cultura necesară învățătorului pentru îndeplinirea rolului său social. G. Oprescu, Istoria în învățământul secundar. V. Mihăilescu, Șezătorile școlărești. C. Moisil, Istoria culturii românești în școlile noastre secundare. I. Valaori, Vechiul testament în școlile medii. N. G. Longinescu, Probleme didactice în învățământul secundar. Sp. Popescu, Vorbe și fapte la elevi și la profesori. El. I. Rădulescu, Școala normală din Sèvres. Ana C. Kernbach, Recompensele. Etc.

Albina X. 13—14 Kalinderu, Discurs de inaug. șc. Șegareea. G. Coșbuc, Negligența și neorânduiala. Gen. Năsturel, Inscriptiuni. Mihail Sadoveanu, Marea Neamțului. S. Nădejde, Maica bună. Gh. Manolescu-Vâlcea, Intreținerea cartofului. Cula dela Expoziție. V. Vlădescu, Din istoricul liceului Sf. Sava. Gr. Teodosiu, De mila animalelor înhamate. / Serbării, Sfaturi, Ilustrațiuni.

Revista Asociației învățătorilor. (Smulți-Covurlui) VII. 7. (Decembre): Uniți-vă în cuget... Șoltuzu. Frica, Ionescu-Pășcani. Câteva rânduri, Bratoșiu. Noi vrem salar! Ivancea Ce e de făcut? Popescu. Cărți primite, Statute, Un istoric al asociației învățătoarești, etc.

Manual de limba germană de Dr. Const. Lacea, partea III și IV. Ed. Ciurcu, Brassó.

Și aceasta carte de școală e făcută după principiile metodice, prin a căror aplicare s'a validat în învățământ și partea I. și II. — S.

Pentru copiii cei buni, povestiri de *Augusta Rubenescu*, e o carte foarte drăgălașă, corăspunzătoare titlului. Cuprinde 15 povestiri. Se vinde cu 1.52 cor. legată frumos. Se poate procura la adm. „Tribunei“.

Aviz! Prin aceasta avizez că dimpreună cu alte documente mi-s'a pierdut testimoniul de calificare învățătoarească de datul anului 1896. Întru cât cineva le-ar afla binevoiască a mă aviză în 15 zile. Georgiu Pogan învățator în Luncașprie posta Dobrești.

Concurs.

Pe baza încuviințării Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 6432/1906 pentru postul de capelan temporal cu dreptul de succesiune, sistemizat pe lângă veteranul paroh Mihai Raț din **Pitul-mare**, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala“.

Venitele sunt: 1., una sesiune parohială. 2., interesele fondului sesiunilor parohiale. 3., birul preoțesc și stolele îndătinate; — din cari toate alegândul capelan va beneficia jumătate; însă va suportă și dările publice după partea sa.

Alegându-l capelan este îndatorat a catehiză în ambe școlile confesionale fără vre-o altă remunerațiune. Dela recurenți se recere calificatiune de cl. I. iar întru cât nu s'ar prezentă recurenți destui cu atare calificatiune, se vor admite la candidare și recurenți cu calificatiune de cl. II.

Recurenții au să-și trimită recursele ajustate cu documentele de lipsă — adresate comitetului par. din Pitul-mare — la oficiul protopopesc ort. român în Chișineu până la termenul concursual; iar pentru a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorie să se pre-

zenteze în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. Biserică din Pitul-mare, având să observe di-pозиțiunile §-lui 18 din Regulamentul pentu parohii.

Pitul-mare, la 29 Noemvrie v. 1906

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Dr. Ioan Trăilescu*, protoprezviter.

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei de cl. III-a **Cil**, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Venitele sunt: a) usufructul unei sesiuni de pământ extravilan; b) birul constător din câte o măsură, cucuruz sfărmat dela fiecare număr de casă, ori recumpărat cu 2 cor., c) stolele îndătinate; d) casă parohială cu supraedificate și cu un intravilan și e) întregirea venitelor dela stat, amăsurat calificatiunii celui ales. Dările publice le va solvi cel ales.

Se notează, că văduva răposatului preot, are drept la cvartir până la 26 Mai st. v. 1907, iar la jumătate din toate venitele parohiale până la 26 Octomvrie st. v. 1907.

Recurenții sunt poftiți, ca recursele ajustate conform Regulamentului pentru parohii și adresate comitetului parohial din Cil, să le subștearnă în termenul de sus, la Oficiul pprezviteral gr. or. rom. din Butyjin com. Arad, și cu observarea §-lui 18 din acel Regulament, vor avea a se prezentă în s. biserică, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Din ședința comitetului parohial, ținută în Cil, la 17/30 Decemvrie 1906.

Arcadie Cucinca,

Petru Moțocan,

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* protoprezviter gr. or.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii vacante dela școala gr. or. română confesională din **Șistaroveț**, protoprezviteratul Lipovei, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Salar în bani gata 600 cor. 2. 4 jugh. pământ, parte arător, parte livadă. 3. Relut pentru lemne învățătorului în bani 100 cor. Pentru încălzirea salei de învățământ, se va îngriji comuna bisericăscă separat. 5. Pentru conferențe 20 cor. 5. Pentru scripturistica 12 cor. Dela înmormântări unde va fi poftit, cor.

Alegândul învățator e îndatorat să provadă cantonatul bisericesc și să instrueze elevii școlii de repetiție fără altă remunerație. Recurenții cari vor doved desteritate întru instruarea corului bisericesc vor preferiți, și vor avea remunerațiune separată.

Dreptul la cvincyenal i se asigură numai după un serviciu de 5 ani neîntrerupt, prestat ca învățator definitiv la școala confesională din Șistaroveț.

Recurenții sunt avizați, ca recursele lor ajustate cu documentele de calificaciune prescise, adresate comitetului parohial din Șistaroveț, să le subștearnă în termenul sus indicat P. On. Oficiu propoprezviteral gr. or. român, în Lipova (Lippa) precum și să se prezenteze în vre-o Duminică ori sârbătoare, în s. biserică din Șistaroveț, pentru a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Din ședința comitetului parohial român gr. or. din Șistaroveț ținută la 12/20 Decemvrie 906.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Voicu Hamsea*, proteprezite

—□—

3—

Supliment la „Biserica și Școala“ Nr. 1. 1907.

Regulament

pentru parohii în provincia mitropolitană a bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania.

Pe temeiul principiilor fundamentale din Statutul-Organic, privitoare la organizarea, regularea și îndeplinirea parohiilor, se statorcesc următoarele norme:

I. Regularea parohiilor.

§. 1. Într-o comună politică de regulă este numai o parohie cu un paroh, un sinod, un comitet și cu o epitronie parohială.

Dacă însă în vre-o comună politică trebuințele spirituale ale credincioșilor, sau situațiunea locală, reclamă instituirea mai multor preoți, se pot sistematiza mai multe parohii.

§. 2. Parohiile existente nu se pot desființa.

§. 3. Parohii de sine stătătoare pot deveni:

a) filiile, dacă numărul credincioșilor trece peste 100 suflete; dacă parohul din materă nu e în stare a îndeplini trebuințele sufletești fie din cauza numărului mare al credincioșilor din materă, fie din cauza depărtării de materă peste 5 kilometri, — având a contribui la susținerea parohului cu toate prestațiunile uzitate și conscrise;

b) acele comune bisericesti, cari se înființează prin colonizări de credincioși de ai bisericii ortodoxe române, prin lucrători de mine, fabrici sau alte stabilimente, sau prin treceri în număr mai mare dela alte confesiuni la biserica ortodoxă.

§. 4. Fiind într-o parohie mai mulți preoți, aceia împlinesc serviciul public bisericesc pe rând cu săptămâna; iar în comune cu mai multe biserici se perondează preoții cu serviciul dela o biserică la alta, după praxa îndatinată.

Cât pentru celelalte funcțiuni preoțești, acelea le împlinesc fiecare preot la poporeni săi; iar unde poporul n'ar fi împărțit, acolo toate funcțiunile se îndeplinesc pe rând cu săptămâna.

§. 5. Oficiul parohial îl reprezintă în afară prezidentul sinodului parohial.

Fiind într-o parohie mai mulți preoți, oficiul parohial îl poartă parohul cel mai bătrân în serviciu; iar în parohiile protopresviterale — protoprezviterul.

Dacă parohul mai bătrân nu este în stare a purta agendele împreunate cu acest oficiu, consistorul eparhial designează — după ascultarea protoprezviterului — pe alt preot din parohie de conducător al oficiului parohial și de prezident al sinodului, în care caz, acesta devine și membru natural al comitetului parohial.

Parohul conducător al oficiului parohial, drept recompensă pentru afacerile ce le are ca atare, va folosi casa parohială și cele ce-i aparțin, în lipsa aceleia va primi eventual o altă remunerațiune amăsurată.

§. 6. Parohul, prezident al sinodului, este responsabil pentru convocarea în termen statuar a sinodului parohial, pentru conducerea aceluia, pentru or-

dinea ce are a se observă în sinod, pentru convocarea în termen de cel mult 8 zile a comitetului parohial, după-ce a urmat alegerea nouă a comitetului și a epitropiei, ca acestea să se constituie, să intre în funcțiune și să funcționeze regulat; asemenea pentru purtarea exactă a conșcripției poporului, a condiceii, a matriculelor și a protocoalelor comitetului și sinodului parohial, mai departe pentru îndeplinirea la termen a ordinelor primite dela autoritățile bisericesti și preste tot pentru ținerea în ordine a arhivei parohiale cu toate cele ce aparțin aceleia.

§. 7. Dacă într-o parohie este numai un preot, și acela din cauza neputinței dovedite, sau fiind parohul totodată protoprezviter, din această cauză nu poate împlini singur oficiul parohial: cerând dânsul și fiind și dotațiune corespunzătoare, i-se poate da capelan temporal, iar lângă protoprezviter, ca paroh, se poate sistematiza numai o capelanie permanentă.

Capelanul temporal trebuie să aibă cvalificațiunea recerută pentru parohia respectivă, și se alege după dispozițiunile Statutului-Organic §§ 7, 9, 13 și 23; apoi în caz de vacanță a parohiei, urmează ca paroh, fără a se mai face altă alegere.

Înainte de a se alege vre-un capelan, consistorul eparhial, consultând sinodul parohial concernent, va satori cu consenzul parohului raportul dintre paroh și capelan, precum și proporțiunea venitelor, în modul cel mai convenabil pentru ambii.

În cazuri extraordinare, când preotul este neputincios și aceasta se constată și din partea consistorului: sinodul parohial este îndreptățit a cere capelan chiar și fără învoirea parohului.

§. 8. În eparhiile, cari au fonduri de penziuni, ori de ajutorare, parohul neputincios poate cere penzionarea după normele statutului fondului de penzii, respective consistorul îl poate penziona și din oficiu, sau pe cale disciplinară prin sentința intrată în valoare de drept.

II. Verificarea listei membrilor sinodului parohial.

§. 9. Conform §-ului 6 din Statutul-Organic, în fiecare parohie trebuie să fie stabilit numărul membrilor sinodului parohial n o consemnare oficioasă, numită *Lista membrilor sinodului parohial*.

Consemnarea membrilor sinodului o face conducătorul oficiului parohial și o rectifică comitetul parohial în conșlegere cu oficiul parohial, la finea fiecărui an solar, și se publică în biserică cel puțin cu 8 zile înainte de ținerea sinodului ordinar.

Reclamări contra listei membrilor, din motiv, că vreunul îndreptățit n'a intrat, sau vre-unul neîndreptățit a intrat în ea, se fac în scris sau cu vorba la sinodul proxim ordinar.

Drept de a reclama are fiecare membru al parohiei, respective filiei, atât pentru sine, cât și pentru alții, respective contra altora.

Contra decisului sinodului parohial în afacerea listei membrilor sinodului parohial, se poate face în termen de 14 zile recurs la consistorul eparhial; recursul acesta însă nu împiedică punerea listei în aplicare.

Contra decisului consistorial în afacerea listei membrilor sinodului parohial, nu se admite recurs.

Lista membrilor sinodului se statorsește ca obiectul prim al sinodului ordinar; se autentică în fața sino-

dului și se subscrie de prezident și de notar și se pune în aplicare imediat, având valoare până la proxumul sinod ordinar.

Lista originală se păstrează la oficiul parohial și pentru orice trebuințe oficiale se extradă numai în copie autentică.

Neobservarea acestor dispoziții formează pentru parohul-prezident al sinodului delict disciplinar.

III. Îndeplinirea parohiilor.

§. 10. Parohiile devin vacante prin :

- a) moartea,
- b) resignarea,
- c) strămutarea
- d) amovarea,
- e) destituirea și
- f) prin penzionarea parohului.

§. 11. Murind parohul, — prezidentul sau notarul comitetului parohial, sau episcopul cel mai bătrân, face îndată arătare despre aceasta protoprezbiterului tractual, care este dator a merge în persoană la înmormântarea răposatului, sau a delega pe un alt preot ca substitut al său.

După finirea ceremoniilor funebrele, sau în una din zilele următoare, protoprezbiterul, respective substitutul său, în prezența comitetului parohial ia în seamă tot ce a fost la parohul răposat din lucrurile ce se țin de averea bisericii, respective de oficiul parohial, și le încredințează pe lângă inventar administratorului parohial, iar de ce răposatul a fost prezidentul comitetului, tot cu această ocaziune se alege alt prezident al comitetului.

Un exemplar al acestui inventar se subșterne consistorului eparhial.

Va eruă apoi: dacă și cât a rămas dator parohul răposat ori casei bisericesti, ori în contribuție și echivalentul regesc după sesiunea parohială, ori în sidoxia episcopescă și competența protopopească sau alte obligamente, și constatându-se atari datorii, va întreprinde pașii necesari pentru asigurarea și respective depurarea aceloră din lăsământul preotului, iar în lipsa vre-unui lăsământ, din partea disponibilă a venitulului intercalar al parohiei.

Parohia rămasă fără paroh, protoprezbiterul o încredințează spre administrare în mod provizor unuia dintre preoții învecinați, până când va face consistorul altă dispozițiune.

În fine se deliberează în comitetul parohial asupra întregirii postului vacant. Protocolul ședinței comitetului se înaintează mult în zece zile consistorului eparhial.

§. 12. Preotesele văduve și orfanii minoreni ai parohului răposat rămân în casa parohială 6 luni și au drept la jumătate din venitul parohiei un an întreg după moartea parohului. Erezii maioreni prezum și cei de sine stătători nu au dreptul la venitele parohiei.

§. 13. Devenind în ori ce mod vacantă o parohie, trebuie să se întregască în decurs de 6 luni.

§. 14. Parohiile vacante, cari din cauza vreunei piedeci inevitabile nu s'ar putea în termenul normal întregi definitiv, se vor administra prin preoți instituți de consistorul eparhial, după ascultarea conțentului protoprezbiter, având consistorul îndatorirea despre atare caz excepțional a face raport motivat proxumul sinod eparhial.

§. 15. Ca venite sistemizate se consideră :

a) salariul în număr, ce se dă parohului pe fiecare an ;

b) folosirea casei, curții și a grădinei parohiale, precum și a porțiunii canonice sau sesiunii parohiale, computându-se toate în bani după calculul de mijloc al celor cinci ani din urmă ;

c) venitul stolar uzitat și computat tot după calculul de mijloc al celor cinci ani din urmă ;

d) emolumentele în natură, precum : cereale, (bir, ferdelă), lemne, sare și attele, ce s'au îndatinat a se face preotului la anumite ocaziuni, computeate iar după calculul de mijloc al celor cinci ani din urmă ;

e) alte prestațiuni sigure, ce se fac preotului din partea poporului, computându-se asemenea după calculul de mijloc al celor cinci ani din urmă.

Toate celelate venite preotești se privesc ca accidente nesigure, și nu se compută în venitul sistemizat. Însă, și venitele accidentale sunt a se constată a se regula după împrejurări în fiecare parohie prin consistoarele eparhiale.

Consistoarele eparhiale sunt îndatorate a priveghia, ca venitele preotești sistemizate, nici într'un chip să nu se împuțineze.

§. 16. Parohiile, pe baza numărului sufletelor și al situațiunii topografice, se împart :

a) în parohii de clasă I. cele din orașe și din comunele centrale, fără considerare la numărul sufletelor, mai departe, cele din comunele rurale cu un număr de credincioși dela 1200 suflete în sus ;

b) în parohii de clasă II. toate comunele rurale cu un număr de credincioși dela 600 suflete în sus ;

c) în parohii de clasă III. toate celelalte parohii din comunele bisericesti.

§. 17. La parohiile de clasă I. pot concura preoții și absolvenții de teologie cu pregătire de 8 clase gimnaziale sau reale cu examen de maturitate, cari au prestat examenul de cvalificațiune preotească cu calcul „distins“.

La postul de paroh din parohiile de clasă II. pot competi absolvenții de cursurile teologice cu cel puțin 8 clase medii, cari examenul de cvalificațiune preotească l-au prestat cu calculul general „bun“.

Dacă la prima publicare de concurs nu recurc absolvenți de teologie cu 8 clase gimnaziale sau reale și cu atestat de cvalificațiune cu notă generală „bun“, se publică a doua oară concurs, și în lipsa celor cvalificați pentru parohii de clasă II, se admit recurenți și cu cvalificațiune de clasă III.

La postul de paroh din parohiile de clasă III. pot competi absolvenții de cursurile teologice cu cel puțin 6 clase medii sau 4 clase medii și examen de cvalificație învățătorescă, cari au prestat examenul de cvalificație preotească.

Pe preoții, cari nu au cvalificație recerută pentru parohii de clasă I. imediat superioară, dar s'au distins pe terenul bisericesc cultural prin faptele lor zel și capacitate intelectuală și morală, consistorul eparhial îi poate declara vrednici și îndreptățiți a competi și la parohii de clasă I. imediat superioară.

Atari decrete de promovare pentru alt consistor nu sunt obligătoare.

Consistoarele eparhiale clasifică taxative toate parohiile din eparhie după ascultarea sinoadelor protoprezbiterale competente, statorind o consemnare ge-

nerală, care se păstrează la consistor, iar la oficiile protoprezviterale se trimite și păstrează consemnarea oficială a parohilor din tract.

Parohiile nou înființate se clasifică la înființarea lor.

Consemnarea oficială se revede din 10 în 10 ani.

§. 18. În concursurile ce se vor publica pentru ocuparea vre-unui post, are să se însemne clasa, căreia aparține parohia; apoi precis venitul sistemizat ce e împreună cu acel post și pe lângă acela și celelalte beneficii ce se pot constata și numai aproximativ.

Protocolul comitetului parohial, prin care se stabilesc condițiunile de concurs, este a se substerne consistorului eparhial ca for de controlă, înainte de a se publica concursul.

Concursurile trebuie să se publice în organul de publicitate al respectivei eparhii, punându-se un termen de cel puțin 30 zile.

Termenul concursului se compută dela prima publicare a concursului în organul de publicitate.

Rugările de concurs intrate mai târziu, nu se pot lua în considerare.

Concursurile la întregirea parohiilor le compune și le publică comitetul parohial în conțelegere cu protoprezviterul concernent.

În caz de neînțelegere între comitet și protoprezviter, concursurile se substerne consistorului spre decizie și eventual le publică consistorul eparhial din oficiu.

§. 19. Rugările de concurs, instruite conform prescrișelor §-ului 13 din Statutul Organic, sunt a se înainta protoprezviterului concernent, care după împrotocolare le trece într-o listă cu următoarele rubrici: numărul curent, datul prezentării, numele, caracterul, locuința concurentului, serviciul lui prestat eventual ca preot și învățător, numărul acluzelor la petiția de concurs, și observări.

După lista aceasta se combină în ședința comitetului parohial conform §§-lor 13 și 23 din Statutul Organic, lista candidaților.

În lista aceasta însă concurenții nu se trec după ordinea prezentării rugărilor, ci după calificarea și meritele lor.

Cei ce nu au calificarea prescrișă pentru respectiva parohie, nu pot fi induși în această listă.

Lista de candidare, subscrisă de protoprezviter și de comitetul parohial, se prezintă sinodului parohial electoral, împreună cu protocolul ședinței comitetului.

La caz de neînțelegere între protoprezviter și între comitetul parohial la combinarea și compunerea listei candidaților, alegerea se amână, și actele se trimit la consistor spre decizie.

Asemenea se amână alegerea și în lipsa de concurenți calificați, făcându-se din ședința comitetului parohial arătare la consistorul eparhial, care va decide cu privire la cele de făcut ulterior.

§. 20. Dela publicarea concursului până incluzive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, concurenții după prealabila încunoștințare a protoprezviterului se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cântă, respective a oficiă și cuvântă; sunt însă oprți a fi de față la actul alegerii.

Este strict oprit concurenților a influența în persoană sau prin alții cu orice mijloace corupătoare asupra alegătorilor.

Constatându-se o astfel de influențare, respectivul concurent, chiar și de ar deveni ales, pe lângă aceea că i-se nimicește alegerea, nu are drept să mai concureze la aceeași parohie; iar la caz de repetire se poate exchide pentru totdeauna de a mai concura la vre-o parohie în provincia metropolitană.

Pedepșiți vor fi cu pierderea dreptului electoral activ și pasiv acei parohieni, cari se vor afla complici la corumpere.

§. 21. Sinodul parohial electoral are să urmeze cel mult în 4 zile după expirarea termenului de concurs, observându-se prescripțiile Statutului-Organic §§. 7, 8, 9 și 13.

Abatere dela aceasta se poate face numai cu aprobarea consistorului eparhial.

§. 22. După deschiderea ședinței, care urmează imediat după terminarea serviciului divin, se constituie biroul sinodal, alegându-și doi bărbați de încredere din sinul său și un notar, cari ocupă loc la masa prezidială.

După acestea se dă cetire tuturor actelor ce au premers alegerii. Votarea se face la apel nominal în ordinea cum sunt alegătorii induși în lista membrilor sinodului parohial.

Un alegător nu poate vota decât numai pentru un candidat.

Făcându-se votare nominală, după numele fiecărui votant se scrie în protocol numele întreg al candidatului, pentru care a votat.

Prescurtări, ori alte indigitări cu privire la numele candidatului nu sunt admise.

Votarea secretă poate urma numai dacă e reclamată de atâția membri ai sinodului parohial electoral, câți membri ordinari are comitetul parohiei respective. Ședulele de votare se pun după terminarea scrutiniului într'un plic sigilat și se alătură la protocol.

Voturile, ce s'ar da celor neadmiși la candidație, se consideră ca nedate.

Votarea se continuă cât timp se înfățișează alegători îndreptățiți. Trecând 5 minute fără a se mai înfățișa vre-un alegător nou, votarea se încheie.

După încheierea votării, numărându-se voturile în fața sinodului prin prezident sub controla bărbaților de încredere, prezidentul proclamă pe candidatul, care a întrunit majoritatea absolută a voturilor, de ales paroh, respective capelan, și petrecându-se rezultatul alegerii în protocol, acesta se cetește și se verifică în ședință, apoi se subscrie de prezident, de notar și de bărbații de încredere.

Dacă nici un candidat n'a întrunit majoritatea absolută a voturilor, se face alegere mai restrânsă între cei doi cari au obținut mai multe voturi; și dacă ambii au obținut voturi egale, decide votul prezidentului.

În sinodul electoral nu se poate discuta nici un obiect, ce nu se ține de alegere.

Prezidentul, care ar admite la dezbateri alte afaceri, se face responsabil pentru conducere incorectă.

§. 3. Actele relative la alegere, după termenul de 14 zile rezervat pentru insinuare de recurs, cel mult în 8 zile se înaintează scaunului protoprezviteral spre examinare.

Concluzul scaunului protoprezviteral, în caz de dificultate a alegerii, se comunică cu respectivii interesați.

După comunicare este a se aștepta termenul de 14 zile prescris pentru recurs.

După ajungerea la valoare de drept a concluzului enunțat de scaunul protoprezviteral și respective după însinuarea recursului, actele electorale se subștern consistorului eparhial.

Apelată contra hotărârii consistorului eparhial, în merit nu se admite, însă pentru defecte de formă, adecă în cazul când nu s'ar fi observat regulile de procedere, părțile interesate în termen de 14 zile se pot folosi de recurs de nulitate la consistorul mitropolitan.

La caz de recurs, executarea concluzului consistorial se suspende.

Consistorul mitropolitan are să rezolve recursul cel mult în termen de 3 luni.

§. 24. După examinarea, respective aprobarea actului de alegere prin consistor, se încunostează respectivii candidați pe calea oficiului protoprezviteral, pe lângă înapoierea documentelor lor, despre rezultat.

Dela consistor actele de alegere se aștern arhierului spre afacere canonică.

Candidatul ales și întărit este dator a primi și ocupa postul la care a concurat, în termen de 3 luni, socotite dela întărirea concursului de întărire.

Neobservarea acestei dispozițiuni și nejustificarea în mod acceptat de consistor a cauzei pentru care nu primește și nu ocupă postul în termenul normat mai sus, atrage după sine decretarea parohiei de vacantă, și pe lângă convincerea respectivului la restituirea speselor de alegere cauzate parohiei, consistorul eparhial în considerarea împrejurărilor subversante îl poate pedepsi în cale disciplinară și la o amendă bănească pe sama cutărui fond.

§. 25. Fiind alegerea întărită și neobvenind nici o pedecă canonică, arhierul hirotonește pe cel ales, dacă nu este preot, și îl prevede cu investitura canonică; iar protopresbiterul tractual cel mult în 30 de zile îl introduce în parohie.

Noul paroh are dela ziua introducerii drept la toate venitele împreunate cu oficiul pentru care a fost ales, dar cu rezervele din §. 12.

§. 26. Cu ocazia introducerii în oficiu, protoprezviterul, în conțelegere cu comitetul parohial, face în trei exemplare un inventar despre arhiva și averea parohială, pe care o primește preotul în folosință și îngrijire.

Un exemplar din acest inventar se păstrează în arhivul parohial, al doilea în arhivul protoprezviteral, iar al treilea în arhivul consistorului eparhial.

Despre introducerea protoprezviterului este dator a face consistorului fără amânare raport.

§. 27. Diaconi pot fi instituți la biserici parohiale numai sub condiția, sau dacă li-se asigură o dotațiune corăspunzătoare, sau dacă candidații au în comună alt oficiu compatibil, care le asigură subsistența.

Dela diaconi se recere cvalificația prescrisă pentru preoți.

IV. Corelațiunile preoților.

§. 28. Dacă într'o comună bisericească este numai un paroh, acela are să poarte sub rezponzabilitate sa toate îndatoririle prescrise prin legile bisericești.

Îndatoririle acestea se încep cu ziua introducerii lui în oficiul parohial și durează pe cât timp poartă acest oficiu.

§. 29. Unde pentru neputințele parohului se atlează și capelan, acesta îndeplinește toate funcțiunile preoțești la însărcinarea și pe răspunderea parohului și în atâr-nare dela dânsul.

Oficiul parohial însă îl poate purta numai dacă este încredințat la această prin decis consistorial.

§. 30. Arhivul parohial, matriculele bisericești și sigilul stau sub îngrijirea parohului.

Abatere dela aceasta se face numai acolo, unde parohul este suspendat, în care caz acestea se transpun parohului al doilea sau capelanului, respective administratorului parohial.

§. 31. Fiind într'o comună bisericească mai mulți preoți, ceea-ce se concede numai în sensul §-ului 1 al acestui Regulament, prezidiul în sinoadele parohiale îl poartă cel mai bătrân în oficiu, susținându-se de altcum și dispozițiunile §-ului 5 din acest Regulament.

§. 32. Unde protoprezviterul totodată este și paroh local, toate drepturile parohului primar trec la protoprezviter, respective la administratorul protoprezviteral, dacă este în loc, fără privire la anii de serviciu preoțesc.

§. 33. Regularea oficiului intern parohial se va face prin o instrucțiune a consistorului mitropolitan.

§. 34. Toate regulamentele, precum și toate concluzele sinoadelor eparhiale, ale congresului național bisericesc, ori ale consistorului mitropolitan, cari sunt contrare acestui Regulament, ies din valoare.

§. 35. Regulamentul acesta intră în vigoare la 1 Ianuarie 1907.

Nr. 124 congr. 1906.

Votat de congresul național-bisericesc al mitropoliei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, în ședința din 7/20 Octombrie 1906.

Ioan Mețianu m. p.,
arhieriscop și mitropolit.

Mateiu Voileanu m. p.,
notar general congresual.